

СТАНОВИЩЕ

а дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките” по докторска програма „Управление в сферата на сигурността и обществения ред” в професионално направление
9.1 Национална сигурност

Автор на дисертационния труд:

Якоб Руб

Рецензент: професор, доктор на науките, Любомир Владимиров
Владимиров

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

«Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални ситуации на спасяване.
Поведение на отговорност към националната сигурност»

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Литературното проучване разкрива най-важните класификационни характеристики на спасителите - доброволци. Въз основа на проучването се предлага методика за изследване на качествата им при изпълнение на тази специфична и високо рискова човешка дейност.

Дава се определение за организираната доброволност. Потвърждава се, че не е утилитарна дейност, изразяваща любов и грижа за другите, на емоционално и екстремално наситено преживяване.

Страданието на другите хора създава усещане за колективна мисия сред доброволците. Организираният доброволец има качествата на „спасяваща личност”, способна на всеотдайна работа при бедствия.

За да се докаже автентичността на ирационалната теория се извършва емпирично изследване,. Изследването е насочено върху

природата и дълбочината на процесите у доброволците при спасяване в извънредни ситуации. Акцентът е върху няколко спасителни организации, както и две контролни групи от Израел.

Литературното проучване показва, че досега няма интегрирана теория, а са предлагани отделни теоретични модели и концепции.

Фактически в дисертацията си Якоб Руб извежда ново направление в теорията на националната сигурност. Доказва правотата на виждането за прилагане на интегриран подход и многомерен анализ.

Дисертационният труд допълва изследванията, проведени в областта на управлението на спасителните дейности. Проследяват се съвременните аспекти на организираната дейност на спасителите - доброволци.

Поведението на спасителите е нов актуален момент. Той допълва досегашните резултати от изследванията по управлението на критични ситуации и събития. Идеята на автора е да се разбере, обясни и предскаже поведението на доброволците, членуващи в повече от една спасителни организации и извършващи спасителни работи в извънредни ситуации.

Авторът Руб Якоб решава изключително актуална за Израел задача, чието решаване би повлияла и върху международния опит в спасителните работи.

Значимостта на проблема се състои във формулиране и разработване на съвременен иновационен подход за усъвършенстване на феномена "Многокритериална организация на дейността на доброволците в спасителни работи".

2. Обща оценка на достойнствата на дисертационния труд.

Дисертацията е едно от малкото систематични изследвания по националната сигурност в условията на бедствия. Тя е значима за развитието на управлението на спасителните дейности в Израел.

Фактически се търси начин да бъде решен проблемът да се усъвършенства дейността и да се повиши ефективността при операции по спасяване на хора подложени на опасности и голям риск.

Дисертацията е задълбочен и обширен научен труд, който е изложен в общ обем от 241 с. основен авторски текст и 150 с. приложения. Съдържа три основни глави, които завършват с изводи, заключение и препоръки за ползване на резултатите. Използваната литература обхваща 266 публикации на английски и руски език.

Конкретно подходът в дисертацията се изразява в създаване и верификация на нова оригинална теория, която обяснява и оценява доброволческата дейност по спасяване на хора.

Разглежда се вземането на решения и се аргументира действащ метод за прогнозиране на склонността на хората да се въплътят в реални спасители при ситуации на тероризъм, война или земетресения.

Има се предвид въвеждане на система за наемане на доброволци за спасителни работи.

Целта е превантивно да се гарантира достатъчно ефективна работа и да се ограничи броят на жертвите. Процедурата се разглежда като част от системата за национална сигурност на Израел.

Авторът ясно и точно формулира задачите на дисертацията.

Доказва се значимостта на теорията на ирационалния избор при организация на спасителните работи. Статистически се изследва процесът на интуитивно вземане на решения въз основа на пет критерия: икономическо - психологически, социологически, психологически, биологически и философски.

Целта е да се формира едно ново отношение към доброволците.

Разглеждат се две нива. Първото ниво е да се разкрият потенциалните доброволци за организирани спасителни дейности. Второто ниво е създаване на достатъчно пълни характеристики на спасителите - доброволци чрез прилагане на нова хибридна теория.

3. Характеристика на научните и научно - приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

Научните приноси на Якоб Руб бих обобщил в две групи:

1. Оригинален научен принос.

Оригинален научен принос е създадената интегрирана хибридна и многокритериална теория на доброволността. Тя решава проблем със съществено значение за националната сигурност.

3. Теоретични обобщения и решения на научно - приложни проблеми.

Установявам ги в шест насоки:

- обосноваване и доказване на закономерности за решаване на разнородните проблеми на спасителната дейност на доброволни начала;

- прилагане на нови модели;

- обосноваване и доказване на тези от проведените системни изследвания и чрез научна критика;

- формулиране и развитие на специфичен понятиен апарат;

- извеждане на обобщения с методологическо и теоретично значение;

- формулиране на изводи, заключения и препоръки.

Прилага се нова концепция за ирационалния избор, която позволява да се прогнозира и да се намери обяснение на загрижеността за благополучието на хората. Анализира се като традиционен добродетел в различните култури и религиозни традиции. Отхвърля се егоизма и се търси обяснение с алтруизма.

Доказва се, че саможертвата и всеотдайността да бъдат защитени хората е феномен, който съдържа всички позитивни схващания за доброволност на хората участващи в спасителните дейности.

Установяват се пътищата за създаване на ефективна доброволност и се предлага нов алгоритъм за наемане за спасители. Въвежда се т. нар. коефициент на спасяващата личност.

Фактически се търси връзката между причини и следствия. Отчитат се спецификата на личността на хората, мотивацията, религиозните и генетичните характеристики. Това са и основните компоненти на хибридната теория.

Търси се обяснение за склонността и разбирането на вземане на решения в условия на риск. Склонността се открива в променящите се нагласи за доброволност в спасителните работи. Решава се проблемът за намиране на надеждни и всеотдайни доброволци за спасителни работи в условията на бедствия.

Извеждат се модели съдържащи достатъчно пълно описание на спасителите като цяло. Използват се характеристики, които могат да бъдат идентифицирани при аварийно - медицинските, полицейски или пожаро -спасителни доброволци.

Изведени са променливите на спасителите - доброволци описващи вземането на решения, мотивацията, личностните характеристики, генетика и религия.

Установява се, че решението да се поеме определено ниво на риска при спасяване на хора в извънредни ситуации се основава на интуиция, отколкото на рационален избор.

Спасителите - доброволци вземат аналитично решение, когато решението е просто и съзнателно и е било предварително премислено. Независимо от това, решението е интуитивно.

Рискът, поеман от спасителите - доброволци, зависи от ситуацията при екстремални обстоятелства и условия. Спасителите преминават през различни среди на действие поради което вероятността за поемане на риск се изменя.

Препоръчват се методи за предварително проучване на потенциалната способност за доброволчески действия. Основание е теорията за ирационалния избор.

Принос за увеличаване участието на доброволци в спасителните операции при бедствия е моделът R.E.D.U.C.E. Моделът е система от

предварителни тестове, на които се подлагат потенциални кандидати за доброволци в организации за спасителни работи. Идентифицират се и кандидатите, които в резултат на личните си стремежи биха взели неправилни решения.

Установено е, че около 40% от кандидатите считат, че мотивът за търсене и поемане на риск не е влияние на странични субективни фактори, а от обективните условия. Проявяват търпимост към риска при извършване на спасителни работи.

Доказва се възприетата категория на „спасяваща личност“. Нейната значимост е основание да се предполага, че дадено лице има качествата да бъде включено в състава на доброволците към спасителните организации.

Авторът Якоб Руб отбелязва, че тези изследвания трябва да продължат, за да се потвърдят резултатите с една по-голяма извадка.

Дефинира направленията в бъдещи изследвания. Първото е по-нататъшно усъвършенстване на критериите за личностно избиране на спасителите - доброволци. Развитието на концепцията за личностните характеристики е следствие, което може да се актуализира и да се вложат нови значения.

Мотивацията, като фактор може да се детайлизира, да се вникне в психологичната страна, като се търсят възможности за нейното активиране. Могат да се обосноват преработени подобрени варианти на тестовете за избиране на доброволци в спасителните операции.

Съгласен съм с формулираните в дисертацията и автореферата основни научни приноси. Те израз на приетите от мен две групи приноси.

Резултатите от дисертацията могат да се прилагат в спасителната дейност в Държавата Израел и след адаптация и проверка в други държави.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Публикация на Якоб Руб откривам в в автореферата и библиографията. Те са посветени на проблемите на тероризма. Приемам ги, че са по дисертацията. Не разполагах с текста им.

5. Литературна осведоменост и компетентност

Докторантът познава литературата по основните проблеми на дисертацията. Библиографията съдържа 266 заглавия. Те обхващат публикациите, които са пряко свързани с дисертацията.

Безспорно е авторството, което проличава от стила и тълкуването на резултатите от дисертацията. Разбира се вецината на автора и задълбочените му знания.

6. Оценка за автореферата

Авторефератът отразява основните положения и научните приноси на дисертационния труд. Съставен е съгласно изискванията у нас.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам забележки към научната стойност на дисертацията. Тя е оригинално постижение и притежава всички характеристики и достойнства на значително научно постижение в националната сигурност.

Уважавам авторските виждания на Якоб Руб и решенията му да изтъква предимствата и резултатите от своя труд по свой избран начин.

Бих препоръчал подобрения при техническото оформление и илюстриране на резултатите от експериментите. Привърженик съм на графичното представяне на резултати от статистически изследвания, тъй като много ясно могат да се отбележат тенденции, които само с числено отразяване са трудно забележими.

Считам, че в бъдещите си изследвания може да акцентира върху точно определяне на степента на риск за спасителите - доброволци при работа в реални аварийни условия.

8. Мотивирано предложение.

Дисертационният труд на тема "Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални

ситуации на спасяване. Поведение на отговорност към националната сигурност» е за присъждане на научната степен „доктор на науките” в професионално направление 9.1 "Национална сигурност" по докторска програма «Управление в сферата на сигурността и обществения ред».

Дисертацията е завършено и задълбочено научно изследване. Има значими и оригинални научни приноси. Те са проверени в практиката на спасителните организации в Израел.

Оценката ми е положителна.

Дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, правилника за приложението му и нормативите във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

Съответствието и научната стойност на дисертацията, ми дават основание да предложа на членовете на катедра „Сигурност и безопасност” при Юридически факултет на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” да оценят и подкрепят научните постижения на Якоб Руб.

Считам, че научното жури основателно може да се присъди научната степен „доктор на науките” на Якоб Руб.

30.06.2021 г.

ИЗГОТВИЛ:

професор д.н. Любомир Владимиров
Владимиров